



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)  
23 Octombře st. v.  
4 Novembre st. n.

Essé in fie-care duminéca.  
Redacțiunea în  
Közép-utca nr. 395.

Nr. 43.

ANUL XIX.  
1883.

Prețul pe un an 10 fl.  
Pe  $\frac{1}{2}$  de an 5 fl.; pe  $\frac{1}{4}$   
de an 2 fl. 70 cr.  
Pentru România 25 lei.

## L'a tale grații . . .



L'a tale grații, desmerdări,  
La radiosul teu suris,  
L'a tale mii de sărutări  
Un singur vers voios n'am scris.

De ceriu așa am fost ursit,  
Ce m'a 'ncântat să respăltesc  
Cu patimi care n'au sfârșit,  
Cu versuri ce me 'nebunesc.

A ta zimbire . . .

A ta zimbire,-a ta zimbire  
Plecând spre mine cu iubire,  
M'ai învățat ce-i fericire.

A ta zimbire,-a ta zimbire  
Me umple ați de ingrozire,  
Vestind a vșteii-mi nimicire.

1881.

M. Pompiliu.

## Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Urmare.)

STEFAN: Deci de seră, dv. sfetnicii cei mai de frunte, ve veți stringe la Joldea și veți face o cerere cătră regele și senatul Poloniei să ne dea pe Petrea său să-l izgonească de acolo. Aș lua și eu parte, dar alte treburi me opresc. Voesc a mărită pe soru-mea Rosandra și fiind că am găsit un ginere vrednic de dânsa, voesc a pune la cale. Voiți a cunoșce pe ginere? Este însuș spătarul Joldea.

TOȚI: Să dea Dumnezeu fericire Măriei Tale!

STEFAN: Voi avé a me înțelege de seră cu mămă-mea și cu soru-mea. Prezența lui Joldea nu e necesară, i voi slugi eu de vichil. Pe când eu voi lucra pentru fericirea lui, va lucra și el pentru binele meu.

TRIFAN: Vom lucra cu toții.

STEFAN: Cum se află oștirea, hatmane?

TRIFAN: Bine, Măria Ta; sănătoasă și . . . vitéză.

STEFAN: Me bucur. Așa să fie . . . Ian spune-mi, logofete, ăilele ăcestea cum ța mers cu creștinarea necredincioșilor?

MIRON: Nu tocmai spornic; dar tot decă nu curge, pică; am mai adus la pocăință pe unul doi.

STEFAN: Tu te lasă de nevoe, prin făgădueli seu silă, botéză-i mereu! Mi se pare, că lucrul merge mai bine, de când curățirăm pe acel armean nesupus.

MIRON: Așa este. Frica i mână mai lesne cătră sinul lui Dumnezeu. Alaltă eri am trimis la Pré Sfinția Sa mitropolitul ca să boteze pe un armean și doi evrei, eri pe un turc și ați pe un popistaș.

STEFAN: Cu voe fără de voe?

MIRON: Și așa și așa.

STEFAN: Frate-meu Iliăș s'a turcit și ca să nu me cređă lumea cu apucături rele, eu voi să fac din potrivă. Decă aș avé putere, aș aduce totă lumea la legea ortodoxă. Nu sub cuvântul, că e cea mai bună, dar sub cuvântul că este a mea.

TRIFAN: O! s'avem putere, am merge să botezăm chiar pe sultanul și pe marele muftiu.

STEFAN: Neavând, facem ce putem. Botezăm pe cei care ne stă mână. Prin urmare trebile țării merg bine; mai imi rămâne ceva de regulat cu visterul și cu marele vornic . . . Postelnic Moțoc, pricepi ce sarcină ți-am dat . . . Logofete și spătare, urmați-me! (*Stefan, Joldea și Miron es.*)

SCENA VII.

TRIFAN, MOȚOC.

TRIFAN: Adică, drept vorbind, cam are dreptate despre stolnicul Petrea, este cam sucit . . .

MOȚOC: Cam are dreptate.

TRIFAN: Apoi și Măria Sa o cam face de oé; dar ce să ăci? E vodă, n'ai ce-i face.

MOȚOC: Așa e! Dar pôte să-și găsească băcăul odată. Și mi-ar păre foarte reu.

TRIFAN: Nu e vorbă; nu sémână cu frate-seu Iliăș.

MOȚOC: Nu e vorbă; dar nu pré sémână nici cu tată-seu Petre. Adică i calcă pe urme intru cât privește asprimea.

TRIFAN: Vrei să ăci, că nu e vitéz ca Rareș cel bătrân; dar e tiner, mai are timp.

MOȚOC: Veđi, iubite cumetre, pe lângă altele e pré mult pofitor la femei, cam sparge casele, cam necinstesce fetele și . . . să lasă că acésta dorință de a creștini pe toți necredincioșii . . . să lasă că e pré iubitor de bani și banii se string după spinarea țării: dar de când ar fi om vrednic, par că s'ar spēla tôte . . . Vorbim aci între noi, că altminteri eu am dragoste pentru el.

TRIFAN: Ca supus, negreșit.

MOȚOC : Acum cum vrei... Și me mir de ce se face atât de nesuferit, când are o femeie așa de frumoasă și înțeleptă.

TRIFAN : Hah! postelnice, tot n'ai uitat-o?

MOȚOC : Dar pot s'o uit vr'odată? Adică, ce să ție, uitare atât pe cât se poate. Astăzi este a Măriei Sale, eu am lăpădat ori ce nădejde. O iubiam, este adevărat, dar ce puteam să fac naintea Domnului țării? I-a plăcut femeii ca să fie Dómnă séu mai bine părintelui ei. Moțoc a trebuit să tacă. Dar îți spun, că par că sufer eu de suferința ei. A fi atât de urgisită! . . .

TRIFAN : Dar ce ne pasă nouă!? Domnul și Dómnă vor trăi cum vor și cum pot. Noi avem slujba noastră.

MOȚOC : Vorba dumitale . . . De sérá am să me duc la Joldea, să ne înțelegem despre solfe.

TRIFAN : Veți aci gândesce-te mai bine! Să mergem! (*Moțoc și Trifan es.*)

## SCENA VIII.

ELENA, ROSANDRA, JOLDEA.

ELENA : In sfârșit, spătare, dorința-ți este ca și implinită.

JOLDEA : Dómnă și stăpâna mea, acum me pot socoti in culmea fericirii.

ROSANDRA : Pe lângă numele de Dómnă și stăpână, poți adauge, spătare, pe acela de mumă, care este eu mult mai scump.

JOLDEA : Uitasem să-l ție, domniță; dar étă că dta mi-l aduci aminte, ceea ce dovedesce, că sufletul dtale primesce acele flacări, cari ard in inima mea.

ELENA : Cred că te vei silf a le păstră pentru totdeuna.

JOLDEA : Până la mormânt.

ELENA : Și ce-mi spuneai, Joldea, că asta sérá aveți a pune la cale pornirea in Polonia a lui Moțoc, pentru ca să asigurați țera de niscari-va incercări din partea boerilor pribegi.

JOLDEA : Așă. Inse mâne cel dintéiu, care va ție „bună diminéță” — voi fi eu.

ELENA : Izbândă bună, spătare! (*Elena, Rosandra și Joldea es.*)

## SCENA IX.

ION și COSMA.

COSMA : Acum in sfârșit trebuie să câștig și eu un rang de boerie ori cât de mic.

ION : Nădăduesci acésta?

COSMA : Te-aș pute încredința chiar. Numai decă om eși la căpétéiu c'o mică trebșoră.

ION : Negreșit ai făcut séu ai să faci vr'o nouă slujbă Măriei Sale.

COSMA : Cam așa ceva.

ION : Mare poftă aș avé să știu și eu.

COSMA : Șiretule, vrei să me iscodesci? Ascultă-me, noi sântem prietini, de ce să-ți ascund? Slugă tu, slugă eu; améndoii cred că iubim d'o potrivă pe Măria Sa. Este vorba de o izbândă in dragoste. Cunosci pe Moțoc. E bine, acel om are o soră. Dar ce femeie? O dînă, un ânger, un chip picat din cer! Ce vrei mai mult? . . . Măria Sa a vèdut-o . . . și . . . pricepi tu acum . . .

ION : Ce mai lucru! . . . Me miram . . . Asta nu e ceva nou . . . Te știu cât de iscusit ești la asemenea slujbe.

COSMA : Oh! nepăsătorule, dar ce poftesci? Asemene ai fost tu totdeuna. Par că n'ai fi din lumea asta. De câte ori îți spun d'alde astea, me ascuți cu dispreț. Dar ce să-ți fac, mēi fãrtate, decă ai fire próstă?!

Cineva pentru procopselă trebuie să se dea chiar dracului, căci odată procopsit, atunci se desrobesece el.

ION : He, bine, bine. Te înțeleg. Mai departe să nu ție, că nu te ascult.

COSMA : Să veți, Măria Sa poftesce a face cu dēnsa aceea ce a mai făcut și cu altele. Și eu voi să-i ffu spre ajutor. Am să-i o dau in mână. Ecă tot! Mai ție ceva!

ION : Și cum, istețule Cosma? Bravo! Poți una ca acésta?

COSMA : Uite așa : o să se pomenescă odată cu el țuropoc in casă. D'ací 'ncolo nu me mai amestec.

ION : Ce fel? Așa ca un Stefan-vodă . . . Dar e cu putință acésta?

COSMA : Haide de! Dór n'o fi mâncat nici el nici eu cépa ciorii. Lucrurile mai merg și altfel. Prefăcut binisor, cu nume schimbat, ca un fecior de boer mare, ș-apoi știi că Măria Sa e chipeș, plăcut și știe de unde să începă cu femeile. N'o fi sciind să cărmuiescă o armată, dar să-ți întorcă capul unei femei . . . ție!

ION : Ai mare dreptate . . . Și când începeți?

COSMA : Chiar asta sérá. Eu am și intins cursa. Vénat bun, bre, pomană. O să me ingraș și eu din lărimăturile Măriei Sale . . . Me duc, căci am multe de făcut . . . Remăi sănētos! (*Ese.*)

## SCENA X.

ION singur.

Du-te, sbir ticălos, uneltă injosită a crudimii și a desfrânării! Du-te, inghită-te iadul pe tine și pe stăpânul teu! Voiți a mai adaugă încă o predă la numărul atâtor ce ați jertfit? Ah! tiran ingrozitor, nu se vor sfârși odată toate acestea? Să danțez peste corpul teu, ca să-mi satur resbunarea! Sērmame Moțoc, étă-te și tu m'ai ajuns in sörtea mea; atât numai, că tu ești boer mare și eu sânt din popor . . . Sărută femeia de sus și soru-mea, o copilă din popor . . . Mario, iubita mea soră, să nu lapeți doliul, până nu-ți voi aduce ca să-ți arunc sub picioré capul acestui înșelător! Boeri, femeile vóstre, mumele vóstre, sororile vóstre, ficele vóstre au ajuns jucării acestei fiere cumplite, și voi faceți, voi inghițiți rușinea, tremurați naintea tiranului, ve tēriți la picioréle-i . . . Nu mi-ar pásă nimic de injosirea vóstră, atât mai reu ar fi pentru voi netrebnicilor; dar se vede că cerul prin nenorocirea mea m'a ursit să fiu eu resbunătorul vostru. Nu de géba mi-am părăsít casa, nu de géba m'am vèrit lângă tiran gudurându-me până ce voi puté ca să-l sfășiu ca un lup turbat . . . Aș puté cu o singură lovitură de cuțit să curéț lumea de el, dar i trebuie o pedépsă mai cumplită, vrednică de nelegiurile lui. Este Domn Moldovei și pörtă corona lui Stefan cel Mare și i trebuie o mörte de care să se ducă pomană a slugi de pildă celor cari vor veni după dēnsul . . . Haidi, Moțoc, cred că voi găsi in tine un tovarăș, și uniți améndoii să facem aceea ce Moldova nu indreznesce a face! . . . După el, să-l găsească și să-l inseiintez . . . La luptă dar, stăpâne!

*Cortina cade.*

## TABLEUL II.

(O cameră in casele lui Moțoc.)

## SCENA I.

MOȚOC și COSTIN.

MOȚOC : Da, iubitul meu Costine, întârzierea nu va fi așa de mare. Voi face tot ce se poate, ca să termin mai curénd și să me rentorc.

COSTIN : Cum se întâmplă, ca vodă să nimerescă tocmai pe tine a te trimite? Putea găsi fôrte lesne și pe un altul.

MOTOC: N'am ce să-i fac. A stăruit de mine și nu pot să-i stric hatirul. E voevodul țării și avem trebuință de dânsul.

COSTIN: Numai bagă de seamă! Te duci să lucrezi contra stolnicului Petrea; să nu faci vr'o drăcie, ca lucrul să vie din contra. Să nu te unesci cu dânsul, a lucră in contra lui Stefan vodă.

MOTOC: Dar îți poți intipui una ca acesta? N'am nici un cuvânt ca să lucrez astfel. Stefan nu mi-a făcut nici un reu. Și până atunci sânt dator să-l slujesc. Mi-aduc aminte, că părintele meu a slujit pe părintele lui.

COSTIN: Ori cum, cată a nu perde vreme multă!

MOTOC: Me duc. Logofetul și spătarul me va fi așteptând. (Intră Caterina.) Etă îți las tovarăș, cu care să-ți petreci. (Ese)

## SCENA II.

## COSTIN și CATERINA.

CATERINA: Solia ce aflu că i se incredințeză fratelui meu mi se pare un lucru cu totul neașteptat.

COSTIN: Și mie nu mai puțin.

CATERINA: Ar fi putut să n'o primescă, arătând că ore-cari impregiurări il opresc.

COSTIN: Ar fi putut. Dar eu Ștefan nu poți să te joci. Trebuie să-l ascuți, decă vrei să nu-ți găsești belea. Cu Motoc până acum se află in prietenie. Nu-l cunosc, nu știu ce fel de om este acest vodă. Din lucru de nimic pot nasce cele mai mari nenorociri. Cată să ne păzim!

CATERINA: Nu l'am văzut nici odată și nici că voi să-l știu. Am locuit mai mult la țera și acolo e cu mult mai frumos, decât in apropierea unei curți domnesci.

COSTIN: Vorbesci foarte drept, scumpă Caterino, de căci ești atât de frumoasă, blândă și nevinovată ca un miel, de aceea sufletul meu te iubesc cu atâta patimă. Când aș fi osândit ca să nu fii a mea, aș voi de o mie de ori mai bine să me sting, decât să duc o viață împovărată de suspine. Nu te-aș schimba nici p'o mărire împărătescă, nici pe comorile lumii întregi. Ești lumina ălelor mele, ești sufletul meu! Fără tine nu aș fi, decât un nimernic, un urgisit; o grădină căreia i lipsese binefăcătorul sôre.

CATERINA: O! decă ar fi adevărat!

COSTIN: Și te mai indoiesci, Caterino? Dar nu știu tu, că este aproape un an, de când vădându-te am devenit robul teu? Și cine este acela, care vădându-te, să nu dorască a te mai vedea? Să nu suspine in urmele tale? Ți mai bine, că decă ar fi adevărat, că simți și tu a suta parte pentru mine aceea ce simți eu pentru tine. Și decă o schinteie din iubirea mea ar pătrunde in inima ta, ca să aprindă acelaș foc ce arde in a mea.

CATERINA: Se vede, scumpe Costin, că Dumnezeu ne-a făcut pe unul pentru altul. Curând și dorința noastră se va implini și fericirea noastră va fi ajunsă. Poți tu crede, că eu sufer mai puțin decât tine și nerăbdarea mea este mai mică decât a ta, așteptând aceea ți, in care să te pot numi soțul meu? Ai fost cel dintău care m'ai învățat a iubi, și totă iubirea mea ție se cuvine. Tote cugetările și visele mele se învertesc impregiurul numelui teu, alături cu ființa ta. Doue ființe am scumpe aci in lume: tu și fratele meu.

COSTIN: Caterino, cât me faci de fericit!

CATERINA: Decă fericirea ți se pare pră mare, atunci o vom împărți amândoi.

COSTIN: Ar trebui să plec, și cu tôte aceste nu

me 'ndur. Minutetele imi par atât de dulci și trec atât de iute, când me aflu lângă tine.

CATERINA: Nu te gonesce nimeni. Fă cum socotesci mai bine. Decă vrei, plăcă; decă vrei, remai!

COSTIN: Me duc, iubita mea; dar îți iau un sărutat, pe care ți-l voi aduce mâne! (Ese.)

## SCENA III.

## CATERINA singură.

Ce bine ăcea el: „Cât de iute trec momentele, când doue ființe care se iubesc sânt unul lângă altul!” Ai plecat, Costinul meu; dar mâne vei fi erăș aci. A! câtă deosebire este între suflet când iubesc și când nu iubesc! Până ce nu-l vădusem, cugetam și simțeam mai puțin; alergam, me jucam sburdalnică și nepăsătoare, tocmai ca mielul prin liveze și séra me culcam fără grige. Nu visam nimic, séu și decă visam, dar numai floricele și păsărele. De când l'am văzut, totul s'a schimbat in mine. Dumneșeule, cât de mare este puterea iubirii. Me duc să vedem ce face bătrâna mea!? (Ese. Ștefan intră, însoțit de Cosma.)

## SCENA IV.

## STEFAN și COSMA.

STEFAN: Motoc s'a dus la spătarul, știu bine?

COSMA: Da.

STEFAN: Slugile se fac că nu ved; așa este?

COSMA: Da.

STEFAN: Bătrâna nu este așa reuțicioasă, mi-ai spus?

COSMA: Da.

STEFAN: Aice nu ved pe nimeni. Ce drac! Așă de vreme să dormă lumea prin aste locuri! Nu cred.

COSMA: Negreșit că nu. Ar fi intuneric. Vom aștepta. Dôr nu ne va face să pătrundem prin alte odăi.

STEFAN: Am fi nimernici să plecăm fără nici o ispravă.

COSMA: Chiar de s'ar întâmplă una ca această tot să nu desnădăjduesci, Măria Ta!

STEFAN: Se 'ntelege. Cineva vine. (Intră Caterina și Sanda.)

## SCENA V.

## CATERINA, SANDA, STEFAN, COSMA.

CATERINA: Ômeni străini! . . . Ce vor fi cătând aci? . . . Ți cunosc?

SANDA: Nici decum. Nu par a avé gânduri rele.

STEFAN lui Cosma: Să aibi grige a ține de vorbă pe bătrâna. (Cătră ele.) Nu ve speriați! Sântem ômeni buni! Pôte că n'am nimerit unde voiam.

CATERINA: Cătați pe cineva?

STEFAN: Aveam ceva cu Iancu Motoc. Nu știu decă dânsul locuesce aci? Iancu Motoc, unul dintre boerrii cei mari ai țării.

CATERINA: Aice șede.

STEFAN: Atunci nu m'am înșelat.

COSMA Sandei: Acel june boer despre care ț-am vorbit; frumos, deștept, bogat . . .

SANDA lui Cosma: Se vede . . .

CATERINA: Aveți vr'o trebuință cu fratele meu? Mâne il veți găsi de sigur. Asta séra s'a dus să indeplinescă niște porunci ale lui vodă.

STEFAN a parte: A! cât e de frumoasă, hoțoica! Tare. Avem . . . adică nu tocmai cu dânsul . . .

CATERINA: Dar cu cine?

STEFAN: Cu dta, dulce ânger.

CATERINA: Cu mine! Me prinde mirare.

STEFAN: Cu dta, divină femeie, și ca să nu me

intrebi pentru ce, îți voi spune nainte: pentru că te iubesc!

CATERINA: Dta me iubesci? Dar asta mi se pare și mai ciudat.

STEFAN: Să nu ți se pară de loc!

CATERINA: Și cum nu? Nu te-am mai vădut; nu m'ai mai vădut. Și iubire așa pe de 'ntreg, de și sânt tineră, dar me crucesc, cum ar puté să se 'ncuibe in sufletul cuiva.

STEFAN: Te 'nșeli. Te-am vădut și te-am vădut de multe ori și te-am admirat și m'am tērit pe urmele dtale și am suspinat și acum ț-o mărturisesc: te iubesc cu nebulie!

CATERINA: Atât mai rău! . . . O bôlă de care să cați a te vindecă.

STEFAN: Da! decât numai cu bunăvoința dtale.

CATERINA: Eu n'am nici o putere.

STEFAN: Ai cea mai mare putere, acea putere prin care m'ai subjugat. Ești frumôsă ca un crin, și acēsta este una din puterile ce are femeia asupra nōstră. Imi vorbești, și glasul teu a mărit acea putere. Ți-mi o vorbă, in care să se cuprindă nădejdea și atunci me vei face rob cu desēvēșire. Te iubesc, Caterino, și iubirea mea nu cred să aibă sēmēn in lume. Singura mea fericire ar fi, să aud o vorbă blândă din partea ta. Scii ce va să dīcā a iubi? A iubi este a nu mai fi omul al seu, este a nu mai fi stăpān pe voința și pe cugetarea sa, pe acțiunile sale. Este a fi jucăria întēmplărilor și a viselor. Ori incotro s'ar duce, ori ce-ar face, mintea lui este acolo. Cui s'ar puté impută, decā nu iubirii, indrēznēla ce am luat de a-ți turburā pacea in mijlocul nopții!? Dar sciu eu ce mai fac!? Am venit ca un orb, neavēnd alt conductor, decât flacāra iubirii, ce mi-a luminat. Caterino, ai cădut pe gânduri! Ți o singurā vorbă! Spune, raspunde fără sfielă, decā cređi că este o minciună tōte cele ce ți-am đis!

CATERINA: Nici decum. Tocmai așa este. Ai grăit cu destulă sciință asupra iubirii, dar . . .

STEFAN: Așa dar imi dai dreptate. Atunci . . .

CATERINA: Atunci trebuie să-ți spun, că nu pot să impart inima mea intre dta și acela pe care il iubesc, acela la care cuget nencetat, acela care peste puțin va fi al meu . . . Singur mi-ai spus ce va să dīcā a iubi. Acēsta o sciu și trebuie să-mi dai dreptate. Eu acum sânt a lui și abiā aștept điua de mâne, ca să-l revēd!

STEFAN: Ah! de ce nu sânt eu acel muritor atât de fericit?

CATERINA: Vei puté fi, insē pentru o alta, ér nu pentru mine.

STEFAN: Dar spune-mi: este el tiner și are el a cea iubire pentru tine, precum am eu?

CATERINA: Este iubitul meu!

(Va urmā.)

N. V. Scurtescu.

## T ă c e r e.

— *Ida de Düringsfeld.* —



e buze degetul mi-aștern  
Și vorba de tăcere-ți spune —  
Și cred, că vrednic nu-i un om,  
Să scie taina de minune.

Durerea n'o pricepe el,  
Nici bucurie'alinătoare —

La lună, stele și la cer  
Te poți tu plānge și la sōre,

Și te mai plānge-apoi la nori,  
La flori, la frunze și la unde —  
Ér intre ómeni când vei fi,  
Pornirea ta mereu ascunde!

G. I. Bogdan.

## Despre importanța studiului botanic.

*Influența vegetațiunilor asupra dezvoltării vieții animalice și asupra dezvoltării civilizațiunii omenesci.*

### V.

Am vădut cumcă viața culturală a omului preistoric din Europa s'a dezvoltat sub insemnata influință a vegetațiunilor. Insē despre viața preistorică a popórelor din celelalte continente, sciința antropologică numai fōrte puțin ne pōte împărtăși, de órece are de astupat încă o mulțime de lacune

Cu tōte acestea per analogiam se pōte concludé, cumcă acele lupte de esistință și pentru emancipare, ce le-au avut Europeanii, le-au avut mutatis mutandi și popórele celorlalte continente. Dar chiar și locuințele palustre, ce le aflăm și astăzi la o mulțime de popóre selbatice din Africa și America, pledēză și mai evident pentru acēsta părere.

Dar să lasăm perioda preistorică a culturii omenesci și să venim la popóre, cari au trăit in condiții de viață mai favoritoare, despre cari ne informēză istoria pozitivă, pentru ca de aci să ne convingem cūmă și acestea s'au dezvoltat sub influința regnului vegetal.

Popórele cele de întei ce au ajuns la cea de întei cultură și civilizațiune au aparținut continentelor: Asia, Africa și America. Și decā se studiează mai de aprópe condițiile sub influința cărora a putut să se desvólte și să progreseze cultura și civilizațiunea omenescă din aceste continente, ultimul cuvēt al sciinței in acēsta privință constată, cumcă cel de întei progres in civilizațiune s'a făcut mai întei la popórele din acele zone pāmēntesci in cari au avut predominare influințele naturi sub diversele lor forme.

Este de netăgăduit cumcă omenimea, cultura și civilizațiunea omenescă s'au dezvoltat sub influința mai multor cause de diferite naturi. Nu numai principiul de ginte a innălțat și făcut pe unele ginți și popóre mai insemnate in istoria civilizațiunii omenesci. Pāmēntul (solul), poziția și bunătatea acestuia, bună starea materială, clima, nutremētul și altele sânt tot atâtea condiții, ce influințēză asupra dezvoltării respectivelor ginți in proporțiuni alternative. Omul in lupta pentru esistința sa a avut să supórté aceleși greutăți ca și ființele organice. Precum acestea s'au dezvoltat incepēnd dela cele de întei perióde geologice și au triumfat in lupta pentru esistință numai atunci când au fost ajutate de condiții favoritoare, așa și omul.

Istoria civilizațiunii omenesci ne dovedesce, cumcă numai acele popóre au ajuns mai curēnd și la un grad mai inalt de cultură, cari au poporat țērile din zonele cele călduróse. Insē nu numai clima cea blândă a favorit inaintarea acelor popóre, ci mai mult și in mod mai esențial au contribuit alte influințe și in prima linie nutremētul, adecā fertilitatea pāmēntului, séu ca să fiu și mai clar, vegetațiunile respectivelor țēri séu ținuturi, fie acele vegetațiuni séu de natură spon-

Nu pe mine.



Un jidan din întâmplare a ajuns la o mesă unde își petreceau mai mulți tineri din școala militară. Aceștia începură la moment să-l imiteze în mod batjocoritor.

Jidanul se scolă și le dăse :

— Nu pe un biet jidan să imitați dvăstre, ci pe un — Moltke !

Ori unde.



— E tot atâta, ori unde voi începe cărnațul ?  
— Da.  
— Așa dară l'oi duce acasă, să-l încep acolo.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din biblie.



*Învățătorul :* Pentru ce a ris Cham de tatăl seu Noe ?

*Școlarul :* Pentru că a fost beat.

*Învățătorul :* Dar tu ride-ai de tatăl teu, decă odată ar vini beat acasă ?

*Școlarul :* Ba.

*Învățătorul :* Și pentru ce ?

*Școlarul :* Pentru că eu totdeauna dorm când tatăl meu se rentorce din cărcimă.

Sinceritatea băiatului.



*Părintele :* Bine ai venit, frate ! Vom prânzi împreună. Prânzul va fi cam modest, căci n'am știut că vei vini . . .

*Óspele :* Ori cât de modest, il voi primi cu plăcere . . . Acesta e băiatul teu cel mai mare ? Frățiore, dă-mi mâna !

*Băiatul (mânios) :* Ba eu ! Decă nu viniai, la miédăđi căpétam friptură de iepure ; dar acuma mama a dus-o jos în pivniță.

taneă seu cultivată. Kolb\* are multă dreptate, când dice cumcă modul de nutrire are o mare influință asupra conservării și dezvoltării omului. Apoi numai vegetațiunile prodigioase și favorite de condițiile cele mai bune, de o climă bună, de o căldură temperată și de o umezală abundanță și producătoare de fertilitate, au fost în stare să dea popoarelor din acele ținuturi adevăratul mod de nutrire și prin acesta le-a pus în poziție să ajungă la ore-care civilizațiune.

Poporele din China sudică, din India, din Persia, din ținuturile Eufratului și ale Tigrului, din Phoenicia și din Palestina au înaintat în totdeauna mai curând în civilizațiune decât altele tot din acele zone însă lipsite de favorurile și condițiile amintite. Dar acesta s'a adevărit nu numai la poporele autochtone, de ôrece toate poporele de ori ce rasă câte au făcut invasiune peste aceste ținuturi și le-au cucerit, toate au ajuns cu iuțelă la un grad însemnat de civilizațiune, dar îndată ce au părăsit aceste ținuturi, multe au recăzut în starea de mai înainte. Arabii numai după ce au eșit din patria lor, numai după ce au cucerit Persia, Spania și India au ajuns la o cultură și civilizațiune, atât de importantă pentru progresul omenesc și în special pentru știință. Asemenea s'a întâmplat cu poporele mongolice și tartarice ce au făcut dela nord dese invasiuni în ținuturile Asiei și anume în China, India și Persia, unde au întemeiat monarhii puternice și au ajuns la o adevărată civilizațiune, însă părăsind aceste ținuturi, au pierdut civilizațiunea de mai înainte, revenind la starea avută. Asemenea s'a întâmplat și cu poporele câte s'au părăsind la voporearea ținutului de pe malurile Nilului.

Am vedut mai sus, cumcă poporele din zonele calde, cari au ajuns la o treptă mai înaltă de civilizațiune, au aparținut Asiei, Africei și Americii, și decă din acestea vom lua de exemplu India, Egiptul, Peru și Mexicul, vom constată în un mod surprinzător influința cea mare ce a exercitat asupra civilizației acelor popore vegetațiunea respectivelor țeri. Cercetând după cauzele adevărate, cari au produs acesta influință asupra acestei civilizațiuni, aflăm după cum ne dovedește și Buckle,\* cumcă afară de fenomenele naturii și afară de climă au influențat în deosebi nutreământul și pământul, pe cari ambele le-am cuprind sub o numire mai generală de vegetațiunea respectivei țeri. În Asia sudică și cu deosebire în India urezul (*Oryza L.*) este cea plantă, care favorită de condiții bune și cu deosebire de umezală abundanță poate întreține nutrirea la milioane de oameni. 100 kilograme de sămânță de urez produc 5000 de kilograme. Astăzi se cultivă această plantă în toate continentele. Singur numai în Asia sudică, Africa nordică și o parte din Europa se nutresc cu această plantă peste 750 milioane de oameni.

Etă însemnătatea urezului!

Apoi să nu uităm, cumcă în India și în celelalte țeri învecinate pr. China, Persia, Japan și altele se cultivă această plantă cu foarte puțină muncă.

Acea ce este urezul pentru India sunt Curmalii s. Palmierii (*Phoenix L.*) pentru Africa nordică și în special pentru Egipt. Un singur arbore poate să producă la an până 600 punți de fructe de curmal, din cari se pregătesc tofelii de mâncări, pâne, un fel de vin, un fel de brânză de palmieri, de medicină, apoi simburii etc.

America, și în specie Brasilia este cea țără, care se bucură de o umiditate cauzată parte prin apele cele multe și mari, parte prin așa numitele vânturi pasate. În urma acestei umezeli are o vegetațiune admirabilă,

păduri imense compuse din cei mai frumoși arbori, cari însă au fost, împreună cu riurile cele mari, o pedecă la dezvoltarea culturală a popoarelor. Aici puterea naturii a învins spiritul omului.

Altcum au stat lucrurile în Peru și Mexico. De și lipsesc aici acele fântâni de viață, cea umezală mare, precum se află în Brasilia, au întrecut pe acesta în cultură și civilizațiune, ceea ce este a se mulțami mălaiului (păpușoiului), cartofilor și bananelor. Acea ce a fost pentru Indianii urezul, pentru Egiptean fructele de Curmalie, aceea a fost pentru Peruan și Mexican păpușoiul, cartofii și bananele.

Am citat aceste 4 țeri cunoscute, cu scopul ca să se potă vedea, cumcă influința vegetațiunilor a contribuit în genere mult la civilizarea respectivelor popore. Omenii din aceste țeri s'au aflat în poziția favorită, ca cu puțină muncă să adune averi nu numai în măsură trebuincioasă, dară în măsură întrecătoare, din cari o parte a putut să se depoziteze ca capital.

Numai unde se pot aduna averi cu atâta ușurință, numai acolo poate să progreseze omul pe adevăratele cale de cultură și de știință. Fără averi, fără capital nu este îdemn pentru studiu, pentru știință. Cel ce este silit să se lupte pentru existență, cel ce nu știe de ați, ce are să mănăce mâne, nu poate căpeta nici odată voie pentru studiu, nu poate căpeta gust să se ocupe cu lucruri ideale, cu scrutări, cu știință și cu artă.

Decă voim însă ca averile gratificate de natură să fie în adevăr folositoare și promovătoare de știință și de arte, mai au lipsă de o condiție și anume de o împărțire rațională.

Acolo unde averile se concentrează, în mâna unei caste privilegiate, er majoritatea absolută rămâne săracă, acolo unde nu există echilibriu între oameni cu privire la împărțirea de averi, acolo civilizațiunea nu poate progresa pe calea cea adevărată, acolo prosperă sclăvia și tirania. Acesta s'a întâmplat și cu poporele amintite din India, Egipt, Peru și Mexico. Aci poporele erau lipsite total de cea schinteie divină, ce a condus pe poporele europene la civilizațiune și simțul de libertate adevărată. Urmarea a fost foarte naturală, o perpetuă sclăvie, o degradare la trepta animalică, o mașină în mâna celor puternici, a castelor privilegiate. Acesta se constată mai bine din colosalele edificii, precum: piramide, obelisce, palaturi ș. a. la cari au trebuit la un singur edificiu să lucreze deci de mii de brațe în decurs de deci de ani, ceea ce cu popore libere nu se putea întâmpla. Alte staturi cu alte referințe sociale nu aru fi putut redica piramide și alte clădiri atât de uriașe.

Fertilitatea pământului a adus pe acele popore în o stare de civilizațiune, însă lipsind alte influențe, acelea nu s'au putut dezvolta în cea direcțiune, în care s'a dezvoltat civilizațiunea europeană.

Din aceste exemple se vede, cumcă plantele au influențat la civilizarea celor de întâi popore din zonele calde. De și cea civilizațiune nu este a se identifica cu civilizațiunea noastră modernă, totuși este o civilizațiune. Vom vedea mai la vale, cumcă și civilizațiunea modernă a popoarelor europene a fost și este supusă tot la acele influențe, la influința plantelor, ceea ce se cunoște după exercitarea ei ce se face în o mulțime de moduri.

(Va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

\* G. F. Kolb, Culturgeschichte der Menschheit Leipzig 1872 t. I. p. 10.

\* Geschichte der Civilisation in England de Henri Thomas Buckle trad. de Arn. Ruge, 1870 Leipzig t. I p. 50-121.



## Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

85) *Fluer, fluera*. In graiul bănăţenesc se rostesc mai mare parte „fluera”, şi cuvântul înseamnă: a) instrument de fluerat, de cântat în el, mai vîrtos instrumentul rustic al păstorilor; tibia, fistula, sibilum, calamus auleticus, fistula pastoritia lat.; sifflet, pipeau, fifre, chalumeau, flûte fr.; pfeife, rohrpfeife, bauernpfeife germ., b) fluera pitioarelor; tibia lat.; péroné, os de la gambe fr.; schienbein germ.

Di Cihac: Diet. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 499 derivază cuvântul „fluera” din limba magiară, dela „furolya” şi „furulya”, combinând şi pe polac. „fujara”: fifre fr., pfeife germ.; pe boem. „fujara” şi „furla”: chalumeau fr., rohrpfeife germ.; pe croat. serb. „frula”: fifre fr., pfeife germ.; pe galiciano-rusn. „floyara”, alb. „floyere”: flûte, fifre fr., flaute, pfeife germ.

Di Miklosich: Die slavischen Elemente im Magyarischen, Wien 1871 pag. 56 deduce pe „furulya” magiar din elemente slave, dela paleoslov. „svirili”, serb. croat. „svirala”: fistula lat., cari privin din „sviriti” şi „svirjali”: sibilare, tibia, camere lat. Dar amîndouă aceste etimologii sînt greşite, pentru că: a) „furulya” magiar este împrumutat dela Daco-Români, precum evident documentează intercalarea unei vocale (u) între „f” şi „l” făcînd din „flu” după firea limbei magiare „furu”, eră b) pentru că „fluera” românescă şi „furulya” magiară, de după regulile morfologice şi fonologice nu are nimic comun cu „svirili” şi „svirala”, cu „sviriti” şi „svirjali” al limbelor slave.

Dicţionarul de Buda din 1825 derivază cuvântul „fluera” dela „flo—flare” (blasen) lat. Dicţionarul Academiei române de Laurian şi Massim, Bucureşti 1871 nu pune nici o etimologie la acest cuvînt.

Dar cuvîntul este de origină romană, şi acesta se documentează în următorul mod:

1) Cuvîntul se derivază din „flo—flare—flatum” lat., dela ôreşicare formă a limbei romane rustice „fluera”, căci la acesta etimologie ne îndrumază: a) nu numai instrumentul „flûte” fr., „flaute” germ., care aşişdere se urdeşce dela „flo—flare—flatum” lat., precum arătă Burguy: Grammaire de la langue d'oïl, tom. III glossaire pag. 165 sub „flaute”, ci b) şi următoarele etimologii a limbelor romane, anume aflăm în Goudelin: Las obros, Toulouse 1713 în dicţionarul dela capătul opului pag. 349 „fiula” şi „fiulel” pentru: sifflet, pipeau fr., pfeife, rohrpfeife germ.; asemenea aflăm şi în Couzinié: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 245 „fiulă” pentru: fluera; sifflet fr., pfeifen germ., şi „fiulel” pentru: sifflet fr., pfeife germ. În acesta etimologie stă „fiula” şi „fiulel” pentru „fliula” şi „fliulel”, despre care princip limbistic veđi Diez: Grammatik der romanischen Sprachen, Bonn 1856 tom. I pag., 283 unde arătă densul cumcă „fiacola” ital., stă pentru „fiacola” (facula). În Oberlin: Patois lorrain, Strassburg 1775 pag. 216 stă „fiuta” pentru: „flûte” (flaută) fr., de unde încă se adevăresce, cumcă „fiu” stă pentru „fliu” şi „flu”. În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisii 1840—50 tom. III pag. 340—341 stă „follere” pentru: follere instar inflari, şi „flator” pentru: tibicen (fluerau) lat., de unde încă se documentează, cumcă „flo—flare—flatum” este urđit din „flu—fluere”, de unde s'a format „fluera” şi „flauta” ci şi „flajol” (flageol) şi „flajolet” (flautiolus) fr., despre ce veđi Burguy opul şi locul mai sus citat. În Diefenbach: Novum glossarium latino-germanicum, Francofurti a/M. 1867 pag. 180 aflăm „forulus” pentru pfei-

fensach germ., chalumeau fr., eră pag. 176 stă „flare” pentru „suflare”.

2) Romanitatea cuvîntului se adevăresce şi din aceea împregiurare a cuvîntului, cumcă „fluera” are două semnificaţiuni în limba română, adică: a) fluera înseamnă nu numai instrumentul de fluerat, de đis, de cântat în el, b) ci tot odată înseamnă şi „fluera pitioarelor”: péroné, os de la gambe fr., schienbein germ., pe cari ambe semnificaţiuni le are şi „tibia” lătinescă, pentru că din atare ôse a piciorului s'au format „fluerele” de đis, de cântat în ele; acesta semnificaţiune nu se află în cuvintele limbelor slave mai sus citate după Miklosich şi Cihac.

3) Cumcă păstorii români din munţii Carpaţilor şi ai Balcanului, de după proverbiul universal: „Ciobănaşiu din fluera doinaşiu” — sînt vestiţi fluerauori şi doinauori la Daco-Români (ca guslarii la Sërbi), şi de după doveđile ce am împărtăşit în introducerea acestui tractat, păstorita română a fost istorisesc renumită din Galiţia până la Marea adriatică, şi numai dela Daco-Români au putut împrumută Magiarii, Albanesii şi Slavii cuvîntul „fluera”.

Deci credem a fi demustrat cumcă „fluera” este intru adevăr de origină de limba romană rustică, şi cumcă dela Daco-Români a trecut la Magiari şi Albanesi şi la popórele slave, de unde se documentează şi istorice puterea espansivă a Daco-Românilor.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

## Cugetări despre femei.

A deveni amicul unei femei pe care ai iubit'o, e un mijloc onest de a o uită; amorul care face loc amicitiei nu mai este amor. (M-lle de l'Espinasse.)

Amicitia şi amorul se iubesc ca doi fraţi cari au o succesiune de împărătit. (Oxenstiern.)

Amorul se asemănă mult cu o grădină la al căreia capăt am ajunge cu trei paşi, decă drumul nu ar fi prelungit printr'o mulţime de mici alee întorcîndu-se în mod capricios, inflorite şi înbălsămate. (Alphonse Karr.)

Amorul locuesce în cele mai frumoşe inimi, precum vermele mîncăcios se lipesce de bobocul celui mai frumos trandafir. (Shakespeare.)

Femeile galante se pórta cu cei pe cari pretind că-i iubesc, ca şi beţivii cu o cană plină de vin: pe cât timp ea conţine încă puţin liquid, o mîngăie cu plăcere; o aruncă însă la pămînt, îndată ce ea este golă. (Rochebrune.)

Pentru a fi iubit de o femeie, e destul adesea a face conchista mai multor altora. (Achille Poincelot.)

În amor, blonda inspiră amor şi bruna face să nască dorinţe: căutăm mai mult a învinge pe cea din urmă, de cât a-i plăcé. (Rochebrune.)

Acela care a reprezentat cel dintîiu amorul sub trăsurile unui copil, a fost un admirabil artist; el a înţeles că vieţa amantilor este o copilărie perpetuă, în care se sacrifică pentru nimicuri cele mai mari avantaje. (Properce.)

Prima lacrimă a amorului pare un diamant; a doua un mărgăritar; şi a treia o lacrimă. (Achille Poincelot.)

Trebuie a se teme cineva de recunoştinţa unui amant care vorbesce prě mult; sînt recunoştinţe mute cari valorează cu mult mai mult. (M-me de Sartory.)

Imagina aceleia ce iubim este ca umbra noastră, ea ne urmăresce pretutindeni. (Saint Prosper.)

Eu aş pune mai bine în acord Europa intrégă, de cât două femei. (Ludovic XIV.)



„Fêta dela Cozia“,

(Dramă istorică în 4 acte și în versuri. de *Iuliu I. Rosca*; re-  
presintată pentru prima dată la 1/13 octombrie 1883 pe scena  
Teatrului Național din București.)

În fine, după atâte comedii și drame „localizate“ și după atâte feerii, ca „Strigoiul“ și „Fêta aerului“ care au dominat aproape tot cursul anului trecut scena Teatrului Național din București: direcțiunea acestui teatru și-a făcut milă și ne-a invrednicit să asistăm și la o piesă originală românească.

Stagiunea de estimă a teatrului Național s'a deschis la 1/13 oct. cu „Fêta dela Cozia“, er nu cu o traducere, precum eră vorbă cu câteva zile mai înainte.

Istoricul acestei drame este cunoscut deja cetitorilor „Familiei“. Ea trebuia să se reprezinte pe scenă încă în anul trecut, îndată după ce-a obținut premiul ce i s'a judecat de o comisiune în care figurau printre alții și persoane ca dnii V. Alecsandri, T. Maiorescu și V. A. Urechia.

Din mai multe cauze însă, pe care noi simpli muritori nu putem să le cunoștem, represintarea s'a amânat până acuma.

Pe la 8 ore seara toate locurile teatrului Național erau pline de spectatori, cari așteptau cu nerăbdare redicarea cortinei, pentru ca să se vedă transportați din presente în trecut „în prima jumătate a vîecului XV-lea“, pe când domnia în Țera românească Dragul vodă poreclit și Vlad III Dracul.

Etă în câteva cuvinte conținutul dramei :

Dragul vodă a făcut o excursiune în munții dela Cozia, împreună cu cei doi fii ai sei, Radu (mai târziu Radu III cel frumos) și Vlad (mai târziu Vlad V Țepeș), care amândoi se aprind de amor pentru Florica, tinera și frumoasă fêtă a bătrânului Sandu Verghisorul. Radu se îmbracă în costum țărănesc, ca să nu fie cunoscut, și vrê să câștige inima copilei; Vlad însă, mai practic decât fratele seu, iș pune în gând să o răpescă. Dintr'o convorbire ce se naște între Dragul vodă și între părintele Floricăi, Sandu Verghisorul, vedem că acest din urmă, de și cărunt pe cap, dar pòrtă în inimă focul tinereții, și că e gata a luă arma în mână și a plecă în luptă ori când țera va avê trebuință de apărători. Dragul Vodă încântat de curagiul bătrânului esclamă :

Vedeți, boeri! o țără ce-asemeni fii hrănesce  
Nu pierе nici odată, ci vecinic viețuesce,  
Măcar de-ar cutropi-o chiar tot ce nu-i român,  
Căci vecinic apa curge și piêtrile remân!

După aceste doi sbiri trimiși de Vlad, voesc a escută planul acestuia, și se pun să răpescă pe Florica. Radu însă, cu prietinel seu Vintilă, cari se aflau în apropiere, o scapă. Florica leșinată, cade în brațele lui Radu, care o deșteptă cu o sărutare. „Ah! singură cu dînsul?“ esclamă Florica deșteptându-se și punându-și mâna pe inimă. — „Ce simt, o Dîmne aice? Tu mi-ai scăpat ađi vieța; deci cine-ai fi, voinice, de-acum înainte inima mea este a ta“. — Cu aceste se sfêrșese actul I.

Actul II ne transportă din munții dela Cozia în palatul domnesc dela Têrgoviște, unde facem cunoștință cu Domnica, nepòta lui Dragul vodă, și logodnica lui

Radu. Interese înalte politice și de familie pretind, și Domnica ênsa-și dorește foarte mult, să devie soția lui Radu, moștenitorul tronului, pe care i-l iubesc.

Dorința-mi de mărire și dragostea-mi cea mare  
Să fie împăcate cer ca să fie-al meu  
Și el și tronul țerii, care va fi al seu.

Dînsa ghicesce însă numai de cât secretul lui Radu, și e foarte supărată observând, că el iubesc pe alta. Aci asistăm la o convorbire interesantă, în care Domnica declarând amor lui Radu, întrebuinteză toate mijlocele pentru ca să-l abată de pe calea greșită pe care crede că a alunecat. Radu însă respinge amorul ei cu dispreț. Atunci dragostea ei se schimbă în ură :

Smintit și orb!

Nu simte și nu vede, că el plecând, me lasă  
Cu ura resbunării ce sufletu-mi apasă?  
Lui Dan voi da de scire îndată spre-a veni  
În țără cu oștire streină și-a gonit  
Din tron pe Dragul Vodă: cât despre-aceea care  
În calea mea se pune, oh! tótă-a mea turbare  
Pe capu-i o să cadă; sdrobind'o, 'l voi sdrobi.

Drept uneltă de resbunare în contra Floricăi, Domnica i-l alege pe Vlad, căci :

De va fi ea frumoasă, el, Vlad nu va puté  
Să-și stăpânescă pofta de-a smulge-o flóre blândă,  
Cruđimea lui și ura-mi vor face-a mea isbândă.

După o scurtă convorbire, Vlad i promite totul, dîcînd :

Poruncă dă-mi; chiar Radu din cale-ți se v'abate;  
Pe lângă-o verișoră ca tine-ori care frate  
Nimic nu prețuesce.

Până aici actul II.

În actul al III-lea vedem pe Domnica în căsuța Floricăi, între munții dela Cozia, unde a venit să induplece pe Radu a intrerupe relațiunile sale cu acesta copilă. „M'ai urmărit?“ esclamă Radu, surprins de visita neașteptată a verișorei sale. — „Purtare destul de mișelăscă!“ Er Domnica i respunde :

De este mișelăscă, e chiar purtarea ta,  
Căci ascundendu-ți nêmul, vîi astfel a 'nșelă  
Copilele sêrmane, ce drept avere 'n lume  
În lipsă de pămênturi, de strălucite nume,  
Au cinstea dór', și care în nesciința lor  
Nu pot să hănuescă ce laț îngrozitor  
Virtuții lor se 'ntinde.

În cele din urmă îl amenință, că va descoperi Floricăi, cumcă sub hainele țărănesci ale amantului ei se ascunde un fiu de Domn, care nu caută decât a o înșelă. Radu o rógă să nu facă acesta.

Dar într'aceste se aude sunând un buciom. Radu tresare și esclamă :

Ce-i asta? Nu me 'nșel!  
E buciomul de-alarmă. Și cine-a fi acel  
Ce ne avênd loc de grópă în țera-i strămoșescă,  
Năvală dă aice, mormêntul sê-și găsescă?

Vintilă sosesc și aduce veste de resboiu. Dan, fratele Domnicăi, (primind revașul acesteia), a năvălit cu oștiri streine în țera românească. Patriotismul, datoría, învinge asupra amorului. Radu plecă în resboiu, fără a



vede măcar pe Florica. Vlad, care ascuns după un trunchiu de arbore, a fost martor la toate cele petrecute mai înainte, apare din umbră și așteaptă sosirea Floricăi, pentru ca să-o răpescă. Intre dânsul și între Florica, care sosese din munți, sperând să găsească pe Radu, se naște o certă și o luptă îndelungată, și Vlad în cele din urmă este nevoit a chema în ajutor pe Drăgan, un om credincios al seu, pentru ca să pôtă învinge cu „Feta dela Cozia”. Florica strigă :

Veniți, Radule! Tată!... Rușine, doi bărbați  
În luptă cu-o copilă!

Dar în urmă ea cade oboșită, și cei doi bărbați ridicându-o, dispar cu dânsa p'ntre munți.

Astfel se termină actul al III-lea.

În actul al IV-lea ne aflăm pe câmpul de resboiu. Lupta e terminată. Dragul vodă a eșit învingător. Trupele inimice sunt fărâmate, și conducătorul lor, Dan, fratele Domnicăi, a plătit cu viața sa încercarea de-a ajunge la tron. Bătrânul Sandu Verdișorul, rănit în bătălie, și oboșit de luptă, caută pe Florica, copila sa, care a dispărut de acasă încă înainte de resboiu, și pe care nu o găsește nicăieri. După ce s'a odihnit puținel, ne povesteste despre un vitéz necunoscut, care s'a distinș în luptă mai mult decât toți ceilalți, făcând minuni de vitejie :

O, ce vitéz de frunte!

Mai falnic și mai mândru ca soimul de pe munte.  
Că-l ved' îmi pare încă pe dușmani cum cădea  
Și spada-i ca un fulger în prăjmă-i strălucia.  
Ca trăsnetul, când codrul trăsind cu strășnicie  
Cun brău de foc l' incinge, schimbându-l în câmpie,  
Așa din înălțime se repeșă și el  
În hordele dușmanș, făcând cumplit măcel.

În curând apare Dragul vodă, povestind și dânsul despre tinerul vitéz, care :

... alături cu Sandu se luptă,  
Și stégul isbândirii pe urma lui purtă.

Apoi chemându-l înaintea sa, îl intrăbă, ce resplata dorește pentru faptele sale eroice?

Vrei aur? Tôtă-averea-mi de Domn țî se va da;  
Mărire? Nume? Tôte, de vrei, le vei avé.

Er eroul necunoscut (acoperit la față) răspunde :

Nu! nu voesc nimica, Măria Ta! Românul  
Dator e la holare s'alerge, când păgânul  
I calcă strămoșesca moșie; n'am venit  
În luptă să fiu astfel cu aur resplătit;  
Resplata cea mai scumpă e pentru mine 'n lume  
Gândirea că sânt vrednic de românescul nume  
Și numai datorția în cuget mi-am făcut.

Domnul însă voesc totuși să-l resplătască, pentru că i-a scăpat în luptă atât viața lui, cât și a fiilor sei, și drept resplată i oferă de soție pe nepoța sa, pe Domnica. Eroul însă nu pôte să primască nici această favoare, de orece dânsul nu e bărbat, ci fătă. Ridicându-și coiful, toți cei dimpregiur rămân uimiți, recunoscând în tinerul vitéz pe juna Florica (feta lui Sandu dela Cozia). Astfel a regăsit bătrânul Sandu pe copila sa.

Dragul vodă fiind aci însoțit de cei doi fii ai sei, Florica observă acuma pentru întâia oară, că iubitul ei, Radu, pe care îl credea simplu țeran, este fiu de Domn, și vedând abisul ce se află între dânsa și între el, nu

cere dela Vodă altă resplată, decât să unască prin căsătorie pe Radu cu — Domnică. Dar Radu se opune; el nu vré decât mâna Floricăi. Și Dragul vodă în ceie din urmă le dă binecuvântarea sa părintească.

Domnica, prin mörtea fratelui ei, Dan (care cădu-se în luptă ucis chiar de mâna lui Radu), perdându-și ultima speranță de-a ajunge la tron, se sinucide cu un pumnal. Acesta fu resplata ei meritată, pentru că ș-a trădat nêmul, chemând oștiri streine în țară.

De tinerul ei suflet, o! Dómne,-ai înjurare!  
Rivnirile trufașe în veci aduc perđare!

Cu aceste cuvinte rostite de Dragul vodă se sfârșese drama, care precum se pôte vedé și din acest resumat scurt, este insufletită dela început până la sfârșit de un adânc simț național și patriotic. Limba și versificarea sânt dintre cele mai frumoșe. Acțiunea merge repede, fără nici o intrerumpere, spre catastrofa finală, ba încă — putem dice — pré repede; mai ales actele II și III ar fi bine să fie ceva mai lungi, și să conțină mai multă acțiune, bună minte cum este actul I și al IV-lea, care sânt cu mult mai bine reușite, și au plăcut publicului mai mult, decât cele doue dela mijloc.

Interesul publicului pentru acesta dramă ar fi fost de sigur încă și mai mare, decă eră reprezentată cu mai multă ingrigire. Dar unii dintre „artiști” nici nu-și invêlase bine rolurile. Chiar dl Nottara (Radu) și dna Vasilescu (Domnica) mi s'au părut în „Feta dela Cozia” cu mult mai jos de nivelul la care i-am vedut ridicându-se altă dată.

Cu tôte aceste tinerul autor fu chemat de câtră public și resplătit cu numeroșe aplause, îndată după terminarea actului I; er la sfârșitul actului al IV-lea i s'a oferit și un buchet.

Firesce că a doua zi, pe lângă criticele de bună credință, nu puteau să lipsască de prin jurnalele din capitală nici unele critice reu voitore, care se siliau a desbracă acesta dramă de ori ce valóre literară.

Ori ce ar dice însă acei dni critici, care sefău numai a critica, dar a face ceva mai bun, ba : „Feta dela Cozia” este o încercare vrednică de atențiunea și incuragiarea publicului român; cu atât mai vrednică, cu cât este mai mic în literatura noastră numărul încercărilor de felul acesta.

Sperăm că tinerul autor nu se va lăsă a fi descurajat de asprele observări ale unori critici, ci va merge mai departe pe calea începută. „Feta dela Cozia”, pe cât scim, este a doua încercare a dlui I. Roșca pe terenul spinos al dramei istorice. Cea dinteu a fost „Lăpușnean vodă” în care rolul principal fu jucat de ênsuși regretatul Pascaly. Acuma aflăm, că se prepară și i-și adună material pentru o a treia dramă, al cărei subiect va fi luat tot din istoria națională. Noi i dorim cel mai deplin succes.

Calea ce și-a ales, este aspră și împreunată cu multe greutăți; dar cu cât sânt mai mari greutățile, cu atât va fi mai mare și meritul isbândeii.

P. D.

## Amintiri de călătorie.

### IV.

(Din istoria regenerării noastre. — Sosirea la Pitești.)

La stația Golești, aședată în marginea satului cu acelaș nume ce se perde printre salciile de cari slugerul Vladimirescu, Domnul Tudor, spênđurase pe căpitanul Ioniță Urdărean, pandur de o statură robustă, în

cea mai frumoasă vârstă a tinereții, cu un păr galben ca betela ce-i ajungea pân' la genunchi și de o frumusețe nespusă, după cum ni-l descrie un martor al întâmplărilor timpului, — o întregă pagină din istoria regenerării noastre se desfășură minții călătorului.

Căutând să recunosc localitatea unde s'a ridicat cortina celui din urmă act al jalnicei tragedii, cum dice Beldiman, al mișcării revoluționare române, imi refăceam tabloul tragic pe care ni l'a descris cu tot pitorescul adevărului simplu, naiv, neînflorit de figuri retorice, însuși un părtaș al întâmplărilor din 1821, aghiotantul Domnului Tudor. Noptea de 19—20 mai mi se arătă în totă orărea amănuntelor ei. Regăsim tabăra leului oltenesc, așezată în colone în fața caselor boeresci ale Dinicului Golesecu; numeroșele focuri aprinse ici și colo, la cari ostașii, ședând rotă împregiur, își pregăteau cina; șirul de salcii de pe dimbul din apropiere și, atârnat d'o crângă, legănându-se în aerul nopții, la roșiata lumină a focurilor, cadavrul Urdăreanului! Er la porța zidirei boeresci, sub foisorul în care Tudor se odihniă nemulțămît p'ote că-i scăpase ceilalți trei cari, ca și Urdărean, se împotiviseră a-i răspunde cu viața pentru pandurii ce s'or mai dovedî jefuitori, un p'c de căpitani, cu durerea 'n suflet, cu mâhnirea pe fețe, împărțându-și jalea pierderii Urdăreanului și a celor doue-deci și patru tineri panduri, toți voinici făcuți pentru resboiu, uciși în drumul dela București pân' la Goleseci. Dar ecă veneticul Macedonski, căpenenia arnăuților de sub Tudor, și totă mărșava lui urdire, totă mărșava lui trădare se desfășură în totă nelegiuirea ei. O oră mai târziu Tudor, care dormia linișcit în cămaruța lui, eră prinsul vîndătorilor. A doua zi, căpitan lordache și totă ceta de sbiri venetici dau năvală pe eroul român care se găsiă „cu sabia lui și 'n țera lui” și care, de și singur, părăsit de toți ai sei, de a căror bună credință mișei abusase mișesece, totuși stă mândru, privind mörtea în față, fără tēmă.

„Vreți să me omoriți? — dicea el călăilor sei. — Eu nu me tem de mörte! Eu am infruntat mörtea în mai multe rënduri. Mai 'nainte d'a rădica stégul pentru a cere drepturile țerii mele, m'am imbrăcat cu cămășa morții!”

Apoi urmăriam pe erou în călătoria lui dela Pitești la Câmpu-lung și Tergoviști. Aci regăsim părăgina din dosul Mitropoliei unde, încă buimăcit de fumurile ospetului lui Ipsilante, ce pentru el eră aceea ce sărutarea lui Juda fusese pentru Christ, Tudor fu atras de Caravia și complicitii sei cari-l loviră mișesece lângă iazul mörtei, ascunzându-și crima în întunerecul nopții. „Corpul lui fu aruncat în grōpa ce deja eră pregătită și acoperit cu pământ și pietre — scriă Fotino la 1847 — er numele lui remase nemuritor și lăsă epocă până în ziua de astăzi în totă țeră românească și în toate inimile române!”

Tot aci, la Goleseci, a fost renumita școlă înființată de boerul Golesecu, tatăl nobililor frați Goleseci, ce dede țerii pe învățaceii cari pregătiră terenul pentru a primi și face să rodască sēmēnța deșteptării și propășirii. Aci a fost, în vremi de prigoniri, și adăpostul mai multor din omenii mari ai națiunii române.

Dar am trecut 'nainte! Acum nu se mai zărește de cât biserica durată p'un dîmb și câteva case albe, zidite mai la veqă pe cōstele verđi pe cari vita se 'nșiruiesce 'n brăie lungi.

În dreptul Ștefănescilor, linia ferată, spre a găsi un punct de trecere peste Argeșul nebun, ce-și răpede unde-i turburi pe totă valea în numeroșe brațe, abate spre stînga, descriind un arc, mai 'nainte d'a ajunge la Pitești. Astfel ne cam depărtăm de șirul delurilor înverđite ce se 'ntinde cătră Valea-Popii, de unde apoi

suie 'n sus pe Riul-Dōmnei. Șuierul prelungit al loco motivei ne vesti, că ne-apropiam de podul aruncat pe Argeș. Încă odată distanța de câteva minute pe care am făcut-o dela Goleseci pân'aci, și vom sosi la ținta călătoriei noastre! Bucuria că voui scăpă în curēnd de uritul ce me cuprinsese în vagon, plăcerea d'a vedē Argeșul prins între doue maluri mai sdravene, formānd un singur braț pe care podul cel de fer aruncat din mal în mal pare a-l stringe ca o brătară uriașă, me făcu să es afară.

Ecă-ne ajunși! Trecem cu răpediciune pe sub numeroșele arcuri cari lēgă podul pe d'asupra noastră, ca niște albe curcubeuri, în timp ce undele blonde mugesc printre arcade isbindu-se cu furie de pedicele ce omul a 'mplāntat în drumul lor. Printre podelele rărîte le vedeam cum plesniau de mânia, săriau în sus în timbe grōse, se desfăceau în doue brațe năsdrāvane și, colcotind, făceau ocolul pediceii pentru a se intālni din nou și a se rostogoli 'nainte în mii de cercuri și inele.

Odată pe celalalt țerm, urcānd riul pe care mai în sus îl lāsăm la drepta noastră, Piteșcii, după câteva minute, încep a se desfășurā 'nainte-ne. Fie-care se răpede-atunci la tărăbuțe, și cu tōte că mai e vreme pân' s'ajungem, toți sūnt gata să cobōre.

În sfirșit, dānd cel din urmă șuierat, lung dar răgușit de obosēlă, trenul încet-încet își potolesce mersul. Fluierul conductorului dā semnalul c'un țuit tremurător, clopotul gārei i răspunde și strigătul: „Pitești, jumētate cēs!” aruncă totul într'o totală 'ncurcătură. Strigāte și țipete, inghesuiri și 'nvălmășelă; o furnicare de lume de tōte vērstele, treptele și profesiunile, dānd năvală la bagage, fuga la trāsuri, în sus la bufet; o droiă de hamali alergānd în sus și 'n jos încărcați de legături, cufere și geamantane; o legiōnă de birjari invitānd mușterii pentru Rîmnic, Curtea-de-Argeș, Câmpu-lung.

Fiind singur și — mai prevēdător de cât mulți — neavēnd cu mine de cât strictul necesar unui turist pentru o excursiune 'n munți, pusei linișcit o mână pe geamantan, alta pe paltonu-mi inchingat în curele și eșii printre cei din urmă. Pe peron, revēqui figurile bucorescene cari ca și mine fugiau de canicula orașelor mari de cāmp; recunoscuți printre ele pe blonda soție a unui simpatie poet; dedei bună-ziua unui amic gazetar care eră cu familia și mai arunca câteva salutări în drepta și 'n stînga, cānd doi prietini de căciulă, cu cari schimbasesem câteva vorbe în vagon, me 'nlimpinară cu propunerea d'a luā împreună o trāsură pân' la Câmpu-lung. Pentru că de ocamdată ținta călătoriei noastre eră aceeași, me 'nvoii. Ș-apoi eram sigur că de-aș fi alergat să iau un loc în căruța poștei, aș fi ramas încă câteva zile în Pitești, ceea ce nu m'ar fi 'ncântat de loc, ântēiu pentru că nu se găsesc aci de cât doue hoteluri destul de... incomode, și al doilea pentru că aș fi murit de urit, călătorul negāsind, într'un oraș de 9000 locuitori, nici o distrațiune. O! să credeți, căci nu mai târziu de cât acum doi ani am făcut experiența acestei triste stări de lucruri!

A. C. Șor.

## Cronică bucorescēnă.

(Esposiția cooperătorilor romāni din țeră.)

Cu plăcere nedescriptibilă încep aceste rënduri. și acēsta cu atāt mai mult, cu cât împrumut slabul meu condeiu unui subiect pe care aș dori să-l vedē mereu reprodus de toți cei ce au în piept o inimă românească:

e vorba de espoziția cooperativelor români din țară. O mică digresiune însă :

După mine, nimic nu e mai trist, nimic nu e mai demn de plâns în lume, de cât un popor care nu are destulă încredere în forțele lui și mai ales în ceea ce ar putea fi capabil să producă, utilizând aceste forțe pe adevăratul teren al civilizației: economia, industria și arta. Într'un cas analog cu acesta, neîncrederii i urmază tema de a se produce, și acestei temeri, ca urmare naturală neapărat, un fel de recunoștere, pe de o parte tacită într'u cât privește popoarele ce merg înainte pe drumul dezvoltării, că numai ele sunt capabile de înaintare, ér pe de alta — și aici lucrul devine mai mult de cât trist — recunoșterea inferiorității sale în fața pôte a unui merit inferior și a unei dezvoltări mai puțin simțită.

Cam în această stare se aflau mai toți lucrătorii români cu câțiva ani mai înainte și decât idea de a încerca, de a face începerea, numai începutul este greu, n'ar fi venit cooperativelor români, de sigur éră să așteptăm mult o espoziție care să ne probeze, că Românul este capabil de toate, mai cu seamă când mijloacele nu-i lipsesc.

Astăzi când acel faimos „Tu regere memento“ al bătrânului bard din Mantua, nu mai e la ordinea zilei, când gîntea romană a usurpat monopolul ce făcuseră supușii sei din tot ce éră folositor, frumos și ideal, vedem pe român, că după ce le-a arătat, că este neîntrecut în mînuirea spedei, le mai demonștră că și în dezvoltarea adevărată propriu-șisă, lui i se cuvine a da tonul în concertul culturii, și ca diriginte, să comande pretutindeni execuțiunea. Românul, unul din reprezentanții sei, de când gemea sub jugul fatalistului dela Roma-nouă, uitase multe, pôte mai multe chiar din câte sînt iertate pentru un popor subjugat. Și-a scuturat jugul însă, și merge cu pași răpedi pe calea menirii sale, menirea Românului, menirea neo-latinului, menirea ginții : mereu înainte, spre un țel necunoscut, prin acea că e pré cutezător, dar strălucitor, sublim ideal „representațiunea perfecțiunii divine“ cum șicea priveghiătorea din Mircesci.

În particular menirea Românului este luminarea Oriîntului care geme învăluit în întunecul ignoranței, cu toate că avem ôșpeți colo jos, la sud, cari cred că au atins această țintă, dar pe cari amorul propriu i împedecă șermanii a vedé, că ei sînt cei dintîi ce trebuie scoși din întunec și rătăcire.

Să revenim însă.

A face un studiu asupra espoziției cooperativelor -- prima pân'acum în țera românescă de o însemnătate reală, vedită — ar fi un lucru neapărat folositor, dar chiar pentru acest cuvânt, ar cere timp și spațiu mult. Me mărginesc d'ocamdată a descrie cu puține detalii cele ce am vedut și pe alocurea am admirat acolo.

Érá într'o duminică. Un cer limpede, un sôre strălucitor, o și de tómnă în fine sub tótă splendoréa ei. Însoțit de câțiva din amicii mei și în deosebi de chronicarul Acșor, îmi îndreptai pașii spre espoziție. În incinta acestui local spațios, situat în calea Victoriei, din colo de grădina episcopiei, peste doué mii de ômeni furnicau : români și străini, unii veseli, ceilalți mirați, ca să nu șic mai mult, căci au vedut pe români producând ceva care-ți atrage fără voie seriôsa atențiune.

Am stat mult timp admirând niște lucrări de artă, sculptură pe lemn, rezultat al muncii elevilor școlii de meserii din Bucuresci. Prețul lucrurilor espuse la vânzare éră mai mult decât modest. Espusele școlii de meserii din Floesci asenienea merită tótă atențiunea. În fața despărțirii acestora, tapisseria de fantasie éră re-

presintată prin campionul seu Olbrich. Noblesse oblige, lucruri sárate la preț.

În fundul coridorului din dreapta se vedeau espune produse naționale de industrie manuală, cum : țesături, broderii, impletituri și altele, rezultat obținut grație a priigelor și sirguitórelor membre ale Societății „Furnica“. Lângă densele școlă profesională din Craiova „Madona Dudu“ forțe bine reprezentată. Pe lângă frumosele costume românesci, cari prind atât de bine pe româncuțele ce le pörtă, confecționarea vestmintelor femeiesci după ultimele jurnale éră reprezentată prin niște rochii de catifea și mē.ase, unele cu cođi trenante, menite a fi sfășiate cine șicé de pîntenii cărui ofițeraș frumușel la vr'un bal de gală. Mai departe pëlérni de bărbați și dame escelând și rivalisând unele cu altele prin forme care de care mai estravagante. Tot în acest grup se deosebesce prin minunatele sale produse, renumita instituțiune pusă sub administrațiunea morală a dlui dr. Davila : Asilul Elena Dómna. Broderiile, florile artificiale și țesăturile acestei școlé, au făcut pe toți cunosctóorii să aibe o bună idee de educațiunea ce se dá acestor tinere orfane care astfel ajung a întrece în bogăție de familie pe tótă lumea : toți părinții sînt părinții lor, tóte mamele sînt ale lor. Onóre dar conducctórilor ! . . . Școlă de țesături pusă sub înalțul patronagiul Maj. Sa Reginei Elisabeta, cum și școléle profesionale cea din capitală și cea din Roman erau demn și cu gust reprezentate. Nu puțin am admirat niște bogate efecte militare (ceaprazării), am regretat însă că nu toți oficerii sînt în stare a se împodobi cu asemeni ornamente cari costă forțe scump. Stofele așa numite călugăresci, atrăgeau luarea aminte a tuturor acelor cari nu au tocmai mulți bani pentru îmbrăcăminte.

Tipografiile și mai cu seamă acea a statului se recomandau cu deosebire. Ceea ce mi-a atras mai cu seamă atențiunea este espozițiunea din partea tipografiei statului, a tot felul de litere și trebuincioșe pentru imprimare, turnate chiar în Bucuresci la turnătoria tipografiei. Cu modul acesta rămâne în țară o bună sumă de bani. Se șice, se afirmă chiar că acest lucru ar fi opera dlui Al. Pencovici, neobositul director al „Monitorului oficial“. Îl felicităm, că pune în folosul țerii sale, inteligența și activitatea sa. Legătóriile și litografiile au fost binișor reprezentate. Fabrica de terracotă a lui Zólnay a fost forțe caracteristică : Obiecte pré frumoșe și eftine, ceea ce a făcut ca mai tóte să se vëndă. Cunoscutul nostru horticultor dl G. Ionide, a oferit privirilor publicului lacom niște fructe atât de frumoșe că, șeu, numai respectării anuciului prin care se specifică că publicul nu trebuie să se atingă de obiectele espuse, horticultorul datoresce conservarea pomelor sale. Pécăt, că nu pot spune ceva asupra gustului lor.

Ceea ce m'a mirat însă, este, că alături cu produsele espuse de cofetarii români din capitală, vedui pe o tăbliță aceste cuvinte : „Section française“. Érá acea a dlui Capșa. Dar pentru ce française ? étă ce nu înțelegem. Acșor chronicarul mi-a esplicat spunându-mi, că onor. dl Capșa se crede autorisat a șice astfel din cauză, ca toți românii ce merg la dsa vorbesc numai limba francesă. Si non è vero, è ben trovato. Salonul de pictură, afară de câteva floricele mai vii pe ici pe colo, în general a fost slab și palid.

S'ar puté scrie asupra acestei espozițiuni volume întregi de cătră cei speciali în materie ; trec însă asupra restului de mică importanță, insumând prin cuvintele : „am aflat mai mult de cât me așteptam“ sincera mea idee asupra ei.

Succesul cooperativelor a fost deplin.

Onóre lor și muncii !

Se șice că pentru vânzarea tuturor obiectelor es-

puse președintele ar fi cerut celor în drept autorizația de a organiza o tombolă.

Voiu vedé și voiu da séma la timp.

Dan Dry.

### C e e n o u ?

**Sciri personale.** *Di Grigorie Tocilescu* a plecat din București în Dobrogea, spre a-și urmá studiile de arheologie. — *Di Em. Bacaloglu*, delegatul României la expozițiunea de electricitate dela Viena, publică o dare de sémă în „Monitor”. — *Di D. Butculescu*, președintele și conducătorul cooperativelor din România, a trimis dlui Vasile Alecsandri, în numele Societății cooperative, suma de 100 lei pentru bolnavul poet Eminescu.

**Hymen.** *Di Adam Groza*, cleric absolut al ardiehicesei Sibiiene, în duminica trecută la 16/28 octombrie ș-a serbat cununia cu dșóra Maria Popovici în Ocoliuș-mare.

**Carmen Sylva** éráș a îmbogățit literatura germană cu o lucrare poetică prețioasă. Augusta poetă a publicat ăilele trecute la Berlin un volum de poezii originale sub titlul: „Meine Ruh” (Odiha mea), care ni-a sosit tocmai acuma și la care vom reveni. Totodată adaugem, că în numărul cel mai nou al revistei lunare germane „Unsere Zeit” (Timpul nostru) din Lipsca se publică un articol semnat de ănsuș redactorul acelei reviste Rudolf Gotschall și intitulat: „O poetă pe tron”, în care cunoscutul estetic modern al germanilor face o analiză critică a scrierilor reginei României. Vom reproduce tradus acest articol în numărul cel mai de aproape al foii noastre; totodată îl vom însoți și cu portretul ilustrei poete. Acest portret, înfățișând pe regina în costum național și scriind la mésză, este cel mai nou, făcut acum de curénd la Sinaia, totodată cel mai bine reușit și mai iubit de Maj. Sa; n'a fost publicat încă nicăiri, nici chiar în București n'a fost vėđut încă și nu este cunoscut decât de persoanele cele mai apropiate de tron.

**Seratele literare la dl Maiorescu** în București s'au deschis sâmbătă în 15/27 octombrie. Precum ni se scrie, erau 24 de persoane între cari: Alecsandri, dr. Obedenar, Crețian (poetul), Slavici, dr. Gaster, N. Gane (novelistul), Hășdău, Mureșian redactorul „Gazetei Transilv.”, Iuliu I. Roșca, Al. Candiano-Popescu adj. regesc, Caragiali autorul „Noptii Furtunoase” etc. Di Roseti a cedit 3 acte din localizarea sa: „Nerușinații”, (com. în 5 acte) după „Les Effrontés” de Emille Augier, care se va jucă în curénd la Teatrul Național. Di Baican a cedit o poveste: „Cenușerésă” Di Jipescu a făcut pe ascultători să petrecă creându-le câteva tipuri admirabili: Tėranul român, Domnișóra de pension, cățiva dascăli reposați și în viață. Ascultătorii s'au despărțit tocmai la međul nopții, încântați de séra această. D'asta dată dămnele lipsiau.

**Asociațiunea transilvană.** Despărțéméntul III, Sibiu, va ținé adunarea sa generală în anul acesta în comuna Poplaca, la 4 novembre st. Directorul despărțéméntului e dl dr. Ilarion Pușcariu.

**„Călimdarul lui Păcala” pe 1884 a apărut**, cuprindénd, afară de partea seriósă călimdaristică, tėrgurile de țéră, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui exemplar e 40 cr., dar mai puține decât 5 exemplare nu se espedeză pe poștă. Se află de vėndare la admi-

nistrațiunea „Familiei” în Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 exemplare un rabat.

**Reuniunea femeilor române din Sibiu** a ținut a șesea adunare generală a sa duminica trecută, în 28 oct. st. n. după mieđădi la 3 óre, sub presiul dămnei Maria Cosma.

**Medicii din România.** Corpul medical din Romanai face un apel cătră medicii din țéră, rugându-i a se intruni la un loc spre a discută cestiuni medicale. Corpul medical din Dimbovița a respuns la acel apel, delegând pe dl dr. Libert spre a luá parte la aceea intrunire.

**Sultanul și moda.** Diarele turcesci din Constantinopole publică o decisiune a directorului poliției de acolo luată față cu femeile mahomedane ale orașului, prin care acestea sânt sfátuite, ca, în termen de o lună, să lepede mantalele europene și tóte celelalte haine luate după moda occidentală, precum și vėlurile subții și străvėđetőre, care nu ascund în destul fața, și să revină la vechile mantale turcesci și celelalte haine. Tóte femeile acelea care, după expirarea acestui termen, nu se vor fi conformat otăririi, vor fi pedepsite cu amende în bani fórte mari. În această decisiune se mai ăice, că ea a fost luată după otărirea Sultanului și a Șeik-ul-Islamului, fiind că amėndoi au fost fórte măhniți de dorința femeilor turcesci d'a imita pe surorile lor creștine și d'a adoptá portul lor.

**Femeile invėtate.** Pentru a onorá memoria missimei Ellen Watson, eminenta matematiciană, care a murit acum de curénd și care în 1877 a dobândit cel dintėu premiu de matematici superioare la universitatea din Londra, această invėțată corporațiune a întemelat pentru studinții séu siindintele care se deosebesc în studiul mecanicii, o bursă care va purta numele de miss Ellen Watson. Pe de altă parte, universitatea din Madrid a acordat ăilele acestea gradul de doctor în medicină senioritei Martina Cassels y Bellaspi; această tineră dómna, care și-a trecut esamenele cu cea mai mare distincțiune, este cea dintėu spaniolă care a fost admisă să se presinte pentru a dobândi un grad academic. Guvernul austriac continuă din contra a se arėta protivnic mișcării care, respingénd ideile lui Molière, impinge pe femei spre studiul sciințelor; el a refuzat unei doctoresse dela universitatea din Zűrich dreptul d'a practicá medicina în Austria, conform reglementelor care interđic femeilor d'a frecuentá cursurile universităților austriace și d'a dobândi grade academice.

**Necrolog.** *Ecatarina Dina*, fiica parocului Zacharia Dina din Partos, comitatul Torontal, a repausat la 6/18 octombrie, tocmai în ajunul logodnei sale, în etate de 20 ani. La înmormėntare Rds. D. protopop al Ciacovei Paul Miulescu a ținut o cuvėntare funebrală, care a stors lacrimi în toți.

### Călimdarul sėptėmănei.

Điua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sėrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminecă	23	4	Ap. Iacob fr. Dlui	6 44	4 46
Luni	24	5	Mart. Areta	6 45	4 46
Martți	25	6	Sf. Makian	6 46	4 44
Mercuri	26	7	(†) Sf. Mart. Dimitric	6 48	4 42
Joi	27	8	† Sf. Dem. Basarab	6 49	4 40
Vineri	28	9	Sf. Terentie	6 50	4 39
Sâmbetă	29	10	Mța Anastasia Rom.	6 51	4 37

Proprietar, red-ctor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.